

Asia: VN/25525/2023

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi kansallisesta ohjelmasta demokratian ja osallistumisen edistämiseksi (demokratiaohjelma)

Lausunnonantajan lausunto

Saate lausunnolle ja/tai koko periaatepäätösluonnosta koskevat yleiset huomiot

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo Finland pitää tärkeänä, että kansallisessa ohjelmassa demokratian ja osallistumisen edistämiseksi määritellään Suomen demokratiapolitiikan pitkäjänteinen linja ja kuluva vaalikauden painopisteet.

Demokratian tila on heikentynyt ympäri maailmaa jo useiden vuosien ajan. Tämän vahvistavat vuosittain julkaistavat demokratiaraportit. International IDEA:n vuoden 2024 Global State of Democracy -raportin mukaan 47 % maailman valtioista liikkuu tällä hetkellä autoritaariseen suuntaan. Vaikka vuosi 2024 on nimetty vaalien supervuodeksi ja yli 40 maassa käydään vaaleja, raportti osoittaa, että vaalien luotettavuus on heikentynyt ja vaalitulos kyseenalaistetaan yhä useammin rauhanomaisen vallanvaihdon sijaan. Tutkimusinstituutti V-Demin arvion mukaan vuodesta 2009 lähtien itsevaltaistuvissa maissa asuvien ihmisten määrä on ylittänyt demokratioissa elävien määrän, ja jopa 71 % maailman väestöstä elää tällä hetkellä autokratioissa. Demokratian eri osa-alueista ilmaisunvapaus, vapaat ja luotettavat vaalit sekä kansalaisyhteiskunnan toimintavapaudet ovat suurimman uhan alla. Tämä huolestuttava kehityskulku koskee sekä uusia että vakiintuneita demokratioita.

Suomi ei ole irrallaan kansainvälisistä kehityskuluista ja autoritaariset valtiot muodostavat turvallisuusuhan omien kansalaisten lisäksi myös demokratioille. Lausunnessaan Demo Finland korostaa, että Suomen demokratiapolitiikan pitää vastata demokratian tilan heikentymiseen kansainvälisesti vahvistamalla demokratiatukea osana Suomen EU-politiikkaa ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Kansallisesti Suomen tulee panostaa demokraattisen osallistumisen esteiden purkamiseen, rakentamaan yhteiskunnalliseen keskustelukulttuuriin ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiin.

Kaikkien eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestönä Demo Finland näkee, että demokratiaohjelmassa tulee lisätä tukitoimia, jotka vahvistavat monipuoluedemokratiaa, jossa puolueet kykenevät rakentamaan keskusteluun ja yhteistyöhön. Kansallisen demokratiaohjelman toimeenpanoon tulee varata riittävät resurssit ja suunnata osuus niistä kansalaisyhteiskunnan ja tutkimuslaitosten demokratiaa edistävälle toiminnalle.

LUKU 3.1 Edistämme äänestysaktiivisuutta

Yleiset huomiot

Demo Finland pitää tärkeänä tavoitteena varmistaa äänestyspaikkojen saavutettavuus ja esteettömyys. Tämä hyödyttää nuorten ohella kaikkia äänestäjäryhmiä. Demo Finland korostaa, että vaalien esteettömyys alkaa jo ennen äänestyskoppiin saapumista. Demo Finlandin koordinoima vammaisten ihmisten osallisuutta käsitellyt puolueityöryhmä suositti kevään 2023 eduskuntavaalien jälkiarvioinnissaan, että vaalien esteettömyyttä on parannettava yhteistyössä puolueiden kanssa. Koska puolueet vastaavat vaaleissa ehdokasasettelusta ja kampanjoinnista, on puolueiden osaamista esteettömyydestä ja saavutettavuudesta lisättävä erityisesti paikallis- ja piiritasolla. Usein äänestyspaikkojen puutteet esteettömyydestä liittyvät yleisesti julkisten tilojen esteellisyyteen. Nämä puutteet tulee korjata etenkin demokraattisten instituutioiden tiloissa, kuten äänestyspaikoilla ja kunnan- ja kaupungintaloilla, ja tilojen esteettömyystiedoista tulee viestiä selkeästi.

Tavoitelinjalus 1: Etsimme keinoja lisätä erityisesti nuorten äänestysaktiivisuutta sekä tasoittaa väestöryhmien ja alueiden välillä havaittuja eroja äänestysaktiivisuudessa ja pysäyttää eriytymiskehitys.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- ymmärrettävä ja saavutettava vaalitiedotus ja -viestintä,
- äänestyspaikkojen saavutettavuuden ja esteettömyyden varmistaminen,
- kuntien kannustaminen kuulemaan nuoria ja huomioimaan eri ikäryhmiä äänestyspaikkojen sijoittelussa,
- yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa erityisesti ensi kertaa äänestävien nuorten aikuisten ja muita heikommassa asemassa olevien äänioikeutettujen tavoittamiseksi.

-

Tavoitelinjalus 2: Lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tietoa vapaiden vaalien merkityksestä ja harjoitella äänestämistä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- yhteistyö ja vuorovaikutus valtioneuvoston, hyvinvointialueiden ja kuntien, kirjastojen, koulujen, oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken,

- lapsi- ja nuoriystävällisen, saavutettavan, ymmärrettävän ja puoluepoliittisesti neutraalin tiedon tuottaminen ja viestintä vaaleista, eri hallintotasojen tehtävistä, puolueiden arvoista ja äänestämisestä niissä kanavissa missä lapset ja nuoret viettävät aikaansa ja osana demokratiakasvatusta.

-

LUKU 3.2 Vahvistamme lasten ja nuorten osallisuutta

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 3: Vahvistamme kuntien ja hyvinvointialueiden nuorisovaltuustojen asemaa sekä yhteistyötä ja vuorovaikutusta muiden lapsia ja nuoria edustavien toimielinten, kuten oppilas- ja opiskelijakuntien, ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten parissa työskentelevien toimijoiden kanssa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- kuntalain ja hyvinvointialuelain toimivuuden arviointi nuorisovaltuustoja koskevien säännösten osalta,
- tuki ja koulutus kuntien, hyvinvointialueiden sekä koulujen ja oppilaitosten henkilöstölle niin yleissivistävässä kuin ammatillisessa koulutuksessa.

-

Tavoitelinjaus 4: Vahvistamme lapsi- ja nuoriystävällistä osallistumista ja kuulemista heitä itseään koskevissa asioissa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen merkityksen painottaminen avoimen lainvalmisteluprosessin kehittämisessä,
- viranhaltijoiden tukeminen ja kuulemis- ja vuorovaikutusosaamisen lisääminen,
- jo olemassa olevien lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen rakenteiden tehokkaampi hyödyntäminen valmistelussa ja päätöksenteossa,
- hyvien käytänteiden kokoaminen ja levittäminen,
- osallistumis- ja kuulemistoimien vaikuttavuuden arvioinnin, mittaamisen ja seurannan kehittäminen sekä sidosryhmäviestintä osallistumisen tuloksista.

LUKU 3.3 Kehitämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyviä käytäntöjä

Yleiset huomiot

Lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tietoa vapaiden vaalien merkityksestä vahvistaa tutustuminen puoluepolitiikkaan ja eri puolueiden arvoihin. Eduskuntapuolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöt ovat yhteistyössä esittäneet, että puoluepolitiikka monipuoluepohjalta tulisi ottaa entistä vahvemmin osaksi koulujen ja oppilaitosten demokratiakasvatusta. Puolueisiin ja niiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöihin tutustuesssa nuoret oppivat entistä enemmän edustuksellisen demokratian tarjoamista vaikuttamismahdollisuuksista sekä siitä, miten monipuoluedemokratia Suomessa toimii. Puolueiden, poliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen sekä oppilaitosten on tehtävä entistä vahvemmin yhteistyötä monipuoluepohjalta. Yhteistyötä tulee tukea vahvistamalla alueellista koordinaatiota esimerkiksi kuntien osallisuustyöntekijöiden kautta.

Tavoitelinjaus 5: Vahvistamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen jatkumoa eri kouluasteiden välillä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja tiivistämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen tason yhteistyötä, koordinointia ja seurantaa.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen kehittämisen koordinoinnin ja seurannan kehittämistyö yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten toimijoiden, kuten Opettajankoulutusfoorumin, yliopistojen ja korkeakoulujen, Opetushallituksen sekä vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa,**
- **mitattavissa olevan seurantatiedon kehittäminen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevien, opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteissa määriteltyjen oppimistavoitteiden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen opetuksessa.**

Tavoitelinjaus 6: Parannamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen sekä opetusmateriaalien ja -menetelmien laatua ja saatavuutta kansallisesti.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen, materiaalien ja menetelmien skaalaaminen ja levittäminen valtakunnallisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle**
- **demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen käytännön toteuttamisvaihtoehtojen ja ratkaisumallien kehittäminen yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten sidosryhmien, kuten kolmannen sektorin toimijoiden, vanhempien ja muiden lähiyhteisötoimijoiden kanssa.**

-

Tavoitelinjaus 7: Vahvistamme siviilipalveluskoulutukseen, kotoutumiskoulutukseen, monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon sekä varusmiespalvelukseen osallistuvien tietämystä ja osaamista demokratiasta.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **siviilipalveluskoulutuksen, kotoutumiskoulutuksen ja monikielisen yhteiskuntaorientaation sekä varusmiespalveluksen opetussuunnitelmien ja -sisältöjen tarkastelu demokratia- ja osallisuusteemojen näkökulmista.**

-

LUKU 3.4 Vahvistamme hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa

Yleiset huomiot

Demo Finland korostaa rakentavan dialogin taitojen oppimisen tärkeyttä. Erityisesti yhteiskunnallisessa ja poliittisessa keskustelussa tarvitaan dialogitaitoja, joilla voi ymmärtää erilaisia näkökulmia ja eri taustoista tulevia ihmisiä. Demo Finland näkee, että kansallisessa demokratiaohjelmassa tulisi korostaa politiikassa toimivien nuorten dialogitaitojen ja puoluerajat ylittävän yhteistyön tukeminen. Demo Finland järjestää esimerkiksi vuosittaista Demokratia-akatemiaa, mikä toimii ainoana vakiintuneena foorumina, jossa kaikkien eduskuntapuolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen edustajat harjoittelevat yhdessä dialogitaitoja keskustellen demokratian tilasta ja tulevaisuudesta.

Demo Finland esittää, että demokratiaohjelmassa tulisi asettaa tavoitteeksi verkkohäirintään puuttuminen. Verkkohäirintä on vakava uhka demokratialle, kun sen tavoitteena on pelotella tai hiljentää moniäänisyyttä yhteiskunnassa. Häirintä voi lisätä yhteiskunnallista vastakkainasettelua, horjuttaa luottamusta demokraattisiin instituutioihin ja tulehduttaa keskustelukulttuuria. Verkkohäirintää kohdistuu erityisesti politiikassa toimiviin nuoriin, naisiin ja vähemmistöryhmien edustajiin. Demokratiaohjelmassa tulisi ottaa tavoitteeksi, että Suomi edistää haitallisen sisällön moderointia verkkoalustoilla, edistää verkkohäirinnän rangaistavuutta ja lainsäädännön toimeenpanoa sekä suuntaa tukea teknologiainnovaatioille, jotka rakentavat positiivista demokratiakehitystä ja tukevat ihmisten hyvinvointia. Suomi edistää vastuullisen sosiaalisen median kriteeristöä ja tietoisuuden lisäämistä verkkohäirinnästä koulutuksen kautta kouluissa, yrityksissä ja poliittisessa päätöksenteossa.

Demokratiaohjelman luonnoksessa esitetään hyödynnettävän edustuksellisen demokratian rinnalla ja päätöksenteon tukena puntaroivan demokratian ja kansalaiskeskustelujen menetelmiä. Demo

Finland painottaa, että menetelmät tulee toteuttaa läpinäkyvästi ja osallistavasti ja että osallisuusprosessit on sidottu osaksi edustuksellisen demokratian päätöksentekoa. Osallistavat menetelmät jäävät irrallisiksi ja vaikuttavuudeltaan vähäisiksi, mikäli poliittiset päätöksentekijät eivät ole sitoutuneet kuulemaan menetelmien avulla muodostettuja kantoja ja näkemyksiä. Toisaalta uusilla osallistamisen menetelmillä ei voida korvata demokraattisesti valittujen päättäjien roolia vaan parhaimmillaan ne täydentävät ja rikastuttavat demokraattista päätöksentekoa.

Tavoitelinjaus 8: Parannamme monikanavaisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia erilaisten alueiden ja eri väestöryhmien, erityisesti lasten ja nuorten erilaiset osallistumisen edellytykset sekä haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret huomioon ottaen.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- uudenlaisten, valtakunnallisten osallistumisen ja vaikuttamisen keinojen ja rakenteiden kehittäminen ja testaaminen,
- jo olemassa olevien osallistumisen rakenteiden vakiinnuttaminen,
- digitaalisten vaikuttamiskanavien lapsi- ja nuorisoystävällisyyden parantaminen ja niiden tunnettuuden lisääminen,
- hallinnon ja kansalaistoimijoiden ratkaisukeskeisen kumppanuuden vahvistaminen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien tavoittamiseksi sekä vuoropuhelun lisäämiseksi heitä koskevassa päätöksenteossa.

-

Tavoitelinjaus 9: Tuemme suoran kansalaisosallistumisen mallien kehittämistä ja dialogisten menetelmien käyttöönottoa päätöksentekoprosesseissa eri hallinnontasoilla.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- niin sanotun puntaroivan demokratian menetelmien, kuten kansalaisraatien tai -paneelien, sekä dialogisten menetelmien käyttöönotto valtioneuvoston strategisten linjausten valmistelussa ja osana olemassa olevia kuulemisen ja osallistumisen kanavia,
- kansallisten dialogien mallin jatkokehittäminen, dialogien toteuttaminen ja niiden tulosten parempi hyödyntäminen,
- paikallisesti ja alueellisesti kehitettyjen hyvien dialogikäytäntöjen ja -mallien levittäminen valtakunnallisesti,
- eduskunnan, hyvinvointialueiden ja kuntien kannustaminen puntaroivan keskustelun käyttämiseksi päätöksentekonsa tukena.

LUKU 3.5 Kehitämme paikallishallintoa ja varmistamme lähidemokratian toteutumisen

Yleiset huomiot

Paikallishallinnon kehittämisessä Demo Finland huomioi, että yksi keskeisistä lähidemokratian kysymyksistä on kaksois- ja kolmoismandaatit, jolloin sama henkilö toimii samanaikaisesti kunnanvaltuutettuna, aluevaltuutettuna ja usein myös kansanedustajana. Eduskuntavaaleissa 2023 valituista kansanedustajista 89 %:lla oli kaksoismandaatti ja yli puolet kansanedustajista (56 %) toimi kolmoismandaatilla. Sen lisäksi, että luottamustoimet vaativat edustajiltaan huomattavasti aikaa ja paneutumista, demokratian näkökulmasta on huolestuttavaa, mikäli valta keskittyy samoille henkilöille ja heille muodostuu mahdollisia eturistiriitoja tai jääviyskysymyksiä eri päätöksenteon tasoilla.

Demo Finland nostaa myös esille, että vaalirahoituksen ennakoilmoituksia pitäisi tehostaa ja muuttaa velvoittavaksi. Esimerkiksi VTV:n kertomuksessa vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2022 aluevaaleissa todetaan, että ennakoilmoituksen vaalikampanjoidensa kuluista ja rahoituksesta toimitti määräaikaan mennessä vain 29 % kaikista aluevaaliehdokkaista. Tällaisessa tilanteessa äänestäjät eivät pääse arvioimaan ehdokkaan sidonnaisuuksia äänestyspäätöksen tekemistä.

Tavoitelinjaus 10: Seuraamme ja edistämme asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista hyvinvointialueilla ja kunnissa.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **hyvinvointialueuudistuksen vaikutusten arviointi asukkaiden ja palvelunkäyttäjien tosiasiallisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä alueelliseen yhdenvertaisuuteen,**
- **alueellisen ja paikallisen demokratian kehittäminen ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.**

Tavoitelinjaus 11: Tuemme demokratian ja osallistumisen näkökulmaa osana alue- ja paikallishallinnon johtamista ja päätöksentekoa.

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **hyvinvointialueiden ja kuntien välisen rajapinnan sekä ministeriöiden välisen työnjaon selkeyttäminen alueellisen ja paikallisen demokratian ja osallistumisen edistämiseen liittyen,**

- asukkaiden osallistumisen tarkasteleminen johtamisen ja hallinnon kysymyksenä ja osana päätöksentekoa,
- tietopyynnön sekä kuntalais- ja hyvinvointialuealoitteen tunnettuuden, käytön ja kehittämisen selvittäminen,
- demokratiaosaamisen lisääminen julkisissa palveluissa.

-

LUKU 3.6 Kehitämme kansallista demokratiapolitiikkaa

Yleiset huomiot

Demo Finland haluaa tuoda esille huolen kansalaisjärjestöjen avustuksiin esitetyistä rahoitusleikkauksista eri hallinnonaloilla. Kansalaisjärjestöihin kohdistuvien leikkausten riskinä on kansalaisyhteiskunnan kapeneva tila myös Suomessa; kansainvälisesti kyseinen trendi on huolestuttava ja laajamittainen. Vapaan ja kriittisen kansalaisyhteiskunnan toimintatila on keskeinen demokratian mittari. On tärkeää arvioida leikkausten kokonaisvaikutusta järjestöjen toimintamahdollisuuksiin Suomessa. Julkisen rahoituksen leikkausten jättämän vajeen kattaminen uusilla hankerahoituksilla tai yksityisvarainhankinnalla ei ole realistista itsenäisen ja aktiivisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Tavoitelinjaus 12: Jatkamme kansallisen demokratiapolitiikan johdonmukaista kehittämistä perustuen demokratianäkemykseen, jossa perusoikeudet, sananvapaus, oikeusvaltioperiaate, hyvä hallinto, kansalaisten osallistuminen ja korruption kitkeminen nähdään tärkeinä, toisistaan riippuvaisina demokratian elementteinä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiapolitiikan nykyistä tiiviimpi ja systemaattisempi koordinaatio suhteessa esimerkiksi hallinto-, tieto-, media- ja teknologiapolitiikkatoimiin,
- yhteistyö akateemisen tutkimuksen kanssa demokratiapolitiikan tietoperustan ja tietoperusteisen päätöksenteon vahvistamiseksi.

-

Tavoitelinjaus 13: Vahvistamme kansallisen demokratiapolitiikan ja demokratian edistämistoimien vaikuttavuuden arviointia, seurantaa ja läpinäkyvyyttä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- kansallisen demokratiaindikaattoriin kehittäminen,

- osallistuminen Suomen demokratian tilan arviointi- tai auditointityöhön yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa,
- hallituksen demokratiapoliittisista toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuudesta viestiminen avoimesti, saavutettavasti ja läpinäkyvästi.

-

LUKU 3.7 Edistämme demokratiaa Euroopan unionissa ja kansainvälisesti

Yleiset huomiot

Suomen tulee tukea demokratiaa juhlapuheiden lisäksi ulko- ja turvallisuuspolitiikan tekoina. Demokratiatukea tehdään entistä haastavimmissa olosuhteissa ja uhkana on kansainvälisten demokratiatukitoimijoiden vetäytyminen autoritaarisen kehityksen edessä. Yhteistyötä kansainvälisten demokratiatukitoimijoiden kanssa haastatetaan useissa itsevaltaistuvissa maissa. Esimerkiksi CIVICUS'n State of Civil Society Report 2024 nostaa esille, kuinka useissa valtioissa on edistetty lainsäädäntöä, joka rajoittaa kansainvälistä tukea kansalaisyhteiskunnalle. Kansainvälistä tukea vastaanottavia järjestöjä leimataan "ulkomaisiksi agenteiksi" ja uhkaa kohdistetaan yhä enemmän yksilöihin järjestöjen lisäksi.

Vastauksena tähän kehitykseen tulisi olla demokratiatukijoiden pitkäjänteinen tuki kansalaisyhteiskunnalle ja yhteistyö toimintaedellytyksiä uhkaavien esitysten torjumiseksi. Demo Finland esittää, että Suomen tulisi tulevaisuudessa maltillisesti korottaa demokratia- ja oikeusvaltiotuen määrää huomioiden demokratiatukityön kasvavan tarpeen entistä haastavimmissa konteksteissa.

Demo Finland korostaa, että EU:n tulee toimia maailman johtavana demokraattisen kehityksen tukijana. Suomen tulee ottaa demokratiaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa konkreettiseksi tavoitteekseen, että EU:n tulee ohjata vähintään viisi prosenttia kehitysyhteistyövaroistaan demokraattisten instituutioiden, kansalaisyhteiskunnan, ihmisoikeuksien ja vapaan median tukemiseen. EU:n Global Gateway -investointiohjelmassa tulee huomioida demokraatiakehitys ja toteuttaa itsenäinen demokratia-auditointi. EU ei voi olla uskottava kansainvälinen demokratian puolustaja, mikäli se ei vahvista omia oikeusvaltiota ja demokratiaa suojaavia mekanismejaan ja näiden seurantaa. Investointeihin keskittyvässä aloitteessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että Suomi ei toiminnallaan vahvista autoritaaristen hallintojen asemaa. Huolellinen arvio demokratia- ja ihmisoikeusvaikutuksista on tarpeen.

EU:n sisällä tulee vahvistaa mahdollisuuksia puuttua oikeusvaltioperiaatteen rikkomiseen ja toisaalta tukea kansalaisyhteiskuntaa. Esimerkiksi Unkarin demokratian on nähty romahtaneen vaaliautokratiaksi ja EU:n demokraattisiin jäsenmaihin kohdistuu ulkovaltojen vaikuttamisyrityksiä. Toisaalta Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on saanut EU-jäsenmaat tiivistämään rivejään demokratian puolustamiseksi yhteistyössä.

Demo Finland nostaa esille myös tarpeen arvioida muita äänestämiseen ja Suomen kansalaisaloitteen allekirjoittamiseen liittyviä ikärajoja tulevaisuudessa nuorten osallisuuden vahvistamiseksi. Election-Watch.EU-järjestön eurovaaliraportti toteaa, että kevään 2024 europarlamenttivaaleissa EU-jäsenmaista Belgiassa, Saksassa, Itävallassa ja Maltalla äänestysikärajaa on jo laskettu 16 ikävuoteen, mikä lisäsi äänioikeutettujen määrää lähes 2 miljoonalla EU-kansalaisella. Samalla esimerkiksi ehdokkuuden ikäraja on edelleen 25 vuotta Kreikassa ja Italiassa. On ongelmallista, että EU:ssa on sisäisiä eroja äänestysoikeudessa ja vaalikelpoisuudessa. Suunnan tulisikin olla käytäntöjen yhtenäistäminen ja laajemmat äänestysoikeudet myös alle 18-vuotiaille nuorille EU-kansalaisille.

Demokratia on nostettu päätavoitteeksi Suomen Etyjin puheenjohtajuuskaudella 2025 ja kampanjassa YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi vuosiksi 2029–2030. Vaikka Agenda 2030 kestävä kehityksen tavoitteissa ei ole mainittu demokratiaa suoraan, vahvistuva demokratiakehitys tukee kaikkien SDG-tavoitteiden toteutumista. Suomen tulee ottaa YK-politiikassa päätavoitteekseen demokratian nostaminen ja sanallistaminen Agenda 2030 jälkeisen ajan tulevaisuuskehikkoon.

Tavoitelinjalus 14: Edistämme demokratiaa ja ihmisoikeuksien toteutumista Euroopan unionissa ja kansainvälisesti, ja vahvistamme näin myös turvallisuutta, vakautta ja kriisikestävyyttä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiatoimien jatkumon, hyvän hallinnon ja avoimuuden kehittämisen sekä vaaliturvallisuustyön syventämisen edistäminen EU:ssa,
- tietoisuuden lisääminen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseen suunnatuista EU-rahoituslähteistä kansallisesti,
- aktiivinen vaikuttaminen Euroopan neuvoston roolin kehittämiseen demokratiakysymyksissä,
- osallistuminen Team Europe Democracy -aloitteeseen,
- kehitysyhteistyömäärärahan kohdentaminen strategisesti demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja kansalaisyhteiskuntien vapaan toimitilan tukemiseksi huomioiden erityisesti niin kutsuttujen tasapainottavien tai vastapainojen instituutioiden toimintaa.

-

Tavoitelinjalus 15: Tiivistämme Suomen kansainvälisen demokratiatyön koordinoitua ja kansainvälisten demokratiasuosituksen toimeenpanon seurantaan kansallisella tasolla.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- valtioneuvoston kansainvälisten demokratia-asioiden koordinaatiojärjestelmän perustaminen,
- kansainvälisten valvontaelinten ja järjestöjen suositusten kansalliseen toimeenpanoon panostaminen.

-

1 Tilannekuva: Demokratian tila kansainvälisesti ja Suomessa

Yleiset huomiot

-

Esitetty tilannekuva on ajantasainen, perustuu tutkittuun tietoon ja antaa kattavan kuvan demokratian tilasta kansainvälisesti ja Suomessa

-

Tilannekuva toimii hyvänä taustoitukseksi periaatepäätöksessä esitettyihin linjauksiin

-

2 Demokratiapolitiikka Suomessa ja Euroopan unionissa

Yleiset huomiot

-

3 Suomen osallistuminen kansainväliseen demokratiayhteistyöhön

Yleiset huomiot

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo Finland on kaikkien eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö, joka toteuttaa Suomen kansainvälistä demokratiatukea. Demo Finland toimii demokratian edistämiseksi vahvistamalla erityisesti naisten, nuorten ja vammaisten ihmisten poliittista osallistumista sekä tukemalla puolueiden välistä dialogia.

Demo Finlandin toiminta vahvistaa tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia, puoluerajat ylittävää rakentavaa yhteistyötä, moniarvoista poliittista keskustelua ja poliitikkojen kykyä vaikuttaa rauhanomaisesti yhteiskunnalliseen kehitykseen. Erityisiä painopisteitä toiminnassa ovat politiikassa aliedustettujen ryhmien, kuten naisten, nuorten ja vammaisten, osallisuuden tukeminen, puolueiden välinen dialogi sekä puolueiden ohjelmallisen työn vahvistaminen.

Demo Finland on puolueiden itsensä perustama yhdistys. Myös eduskunta ja ulkoministeriö ovat olleet tiivistä mukana sen suunnittelussa ja toiminnassa alusta asti. Demo Finlandilla onkin vahva mandaatti demokratian edistämiseen uusissa ja kehittyvissä demokratioissa ja tähän tehtävään käytössään koko Suomen poliittisen järjestelmän asiantuntemus.

Tällä hetkellä Demo Finland toimii Etiopiassa, Keniassa, Mosambikissa, Myanmarissa, Sambiassa, Suomessa, Sri Lankassa, Ugandassa (WYDE Civic Engagement -projektin kautta) ja Tunisiassa.

Viljanen Virva

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö Demo ry